

Europese Academie vzw

Opleiding Herborist

Richtlijnen Herbarium

Referentie: 21/11/2012

Definitie

Een herbarium is in principe een verzameling van gedroogde planten, hoewel moderne technieken zoals het fotograferen of het scannen van planten steeds meer ingang vindt. Indien de student voor deze moderne technieken kiest, moet men daar goed mee vertrouwd zijn. Het herbarium voor de toekomstige herborist richt **zich uitsluitend tot geneeskrachtige kruiden** en niet tot planten in het algemeen. Dit is belangrijk omdat het herbarium een onderdeel is van het vak 'functionele plantkunde'. Functionele plantkunde betekent dat de plant in functie staat van de kruiden en het beroepsprofiel.

Doel

Het doel van het maken van een herbarium is een didactische opdracht uitvoeren om de student de gelegenheid te geven in contact te komen met de levende plant in zijn biotoop. Het is deze kennismaking die van grote waarde is. Het herbarium heeft een illustratief karakter en toont de onderdelen en groeiwijze van de plant. Door het uitwerken van een herbarium is de student op een praktische wijze betrokken in zijn zoektocht naar kruiden.

Het verzamelen

De belangrijkste taak van de student is kruiden verzamelen in de vrije natuur. De planten in hun biotoop leren kennen met al hun botanische kenmerken. De hoofdactiviteit is het verzamelen, dat moet zorgvuldig gebeuren met de nodige botanische kennis. Het samenstellen van een herbarium is de opgedane kennis overdragen, zichtbaar maken voor anderen.

- Het verzamelen van de kruiden wordt 'herbariseren' genoemd.
- U gaat op zoek naar 25 kruiden in uw directe omgeving.
- U kiest zelf uw kruiden, er is geen verplichte lijst voorzien omdat dit problemen kan veroorzaken omdat bepaalde kruiden niet in uw omgeving groeien.
- Houd er rekening mee dat in bepaalde bossen, parken of natuurreservaten plukken niet is toegestaan.
- Pluk alleen kruiden als er meerdere van dezelfde soort bij elkaar staan, voorzichtig met zeldzame planten.
- Verzamel complete planten (wortel, stengel, blad, bloem of vrucht of zaad.)
- Noteer zorgvuldig:
 - De datum van het verzamelen.
 - De vindplaats (berm, weiland, boomgaard, open natuur enz.).
 - ~~Licht- of schaduwplant~~
 - Biotoop (droge of natte heide, duinen, veengebied, loofbos enz.)
 - Bijzonderheden die u zijn opgevallen.

Drogen

- Hoe sneller de plant droogt, hoe mooier de kleur blijft.
- Droog de plant tussen papier dat veel vocht opneemt, want drogen betekent het vocht er uithalen.
- Gebruik geen keukenrol, drukt een vorm in de plant. Krantenpapier zuigt goed maar geeft gemakkelijk inkt af.
- Gebruik een oude telefoonboek met 15 à 20 bladzijden tussen iedere plant.
- Legt de kruiden zo mooi mogelijk, zodat alle onderdelen duidelijk zichtbaar zijn.
- Voeg bij de plant de gegevens zodat u achteraf nog weet wat bij wat hoort.
- Houd de kruiden zo plat mogelijk.
- Leg op het telefoonboek of op het stapeltje enkele zware boeken of een zwaar voorwerp, dan worden de kruiden goed plat gedrukt en drogen ze snel.
- Er bestaan hiervoor echte plantenpersen, maar het kan evengoed met een zwaar boek. U kunt zelf een kruidenpers maken met twee plankjes en vleugelhoortjes.
- Controleer na een dag of de planten goed liggen, dan kunt u ze nog anders leggen, bijvoorbeeld als de bladeren dubbelgevouwen zijn. Vervang het vochtig papier in het begin iedere dag door droog papier. De kruiden drogen dan sneller en er komen geen schimmels op.

Inplakken

- Plak alleen planten op die helemaal droog zijn.
- Gebruik voor dit opplakken ~~tekenpapier van 220 g/m²~~ *fotoalbum*
- ~~Formaat A4 (29,7 cm x 21 cm)~~ *A3*
- Gebruik één plant per blad.
- Nummer ieder bladzijden.
- Plak de plant op met smal strookjes doorzichtige plakband, eventueel met ~~Arabisch~~ *gom*
- Zorg er voor dat alles er mooi uit ziet en alles mooi vlak ligt.
- ~~Breng de losse vellen tekenpapier in een map.~~
- Breng eventueel een beschermblad uit licht papier aan om de gedroogde kruiden te beschermen (dit is niet verplicht).
- Voorzie deze map van een titelblad, met uw naam, datum, academiejaar en campus.
- Voorzie een inhoudstafel.

Fotograferen

Als u de voorkeur geeft aan het fotograferen van kruiden, gaat u op de volgende wijze te werk.

- U verzamel de planten zoals bij het drogen, want dit is de hoofdactiviteit.
- U legt de plant op een wit blad papier met daarbij een kaartje met uw naam en datum.
- U fotografeert de plant of plantendelen samen met het naamkaartje waardoor u het bewijs levert dat u de plant wel degelijk hebt verzameld.
- Het doel van het herbarium is niet het drogen van planten maar wel het contact met de levende plant in zijn biotoop.

Presentatie

Als u gebruikt maakt van fotografie is het de bedoeling dat u een aantrekkelijke album samenstelt, want de presentatie moet gelijkwaardig zijn aan het album met gedroogde kruiden. Er zijn verschillende mogelijkheden:

- U kunt de opnames laten afdrukken op formaat 10 x 15 cm. (eventueel grotere afdruk) en op witte bladen kleven met de nodige uitleg.
- Steeds één foto per blad.
- U kunt uw opnames met tekst laten verwerken in een album, zoals bij een fotoreportage.
- U kunt via computer een eigen lay-out maken en een mooi herbarium samenstellen.
- U kunt de foto's 10 x 15 cm. laten vergroten (200 %) in een kopiecenter (kleurenkopie) en in een map verzamelen.

Etiket

Bij ieder kruid hoort een etiket met de noodzakelijke botanische gegevens. Dit kan onder de vorm van een standaardetiket, rechts onder op het blad, maar u kunt dit ook op uw eigen manier op een grafisch verantwoorde wijze aanbrengen. Het etiket bevat de volgende gegevens:

- Wetenschappelijk naam (volledig met auteursnaam)
- De Nederlandse soortnaam
- De Nederlandse familienaam
- Vindplaats en datum
- Biotoop
- ~~Gegedatum~~
- Eventuele bijzonderheden

medicinale gebruik

Aantal kruiden

Het aantal kruiden is vast gelegd op 25, alle soorten bij elkaar. De student kiest de kruiden van zijn voorkeur. Het gaat steeds over inheemse planten met een medicinale werking. Geef de voorkeur aan diverse families:

- Sporenplanten
- Houtige planten (boom, heester, halfheester)
- Eenzaadlobbigen
- Tweezaadlobbigen.

Mogelijke planten

In het kader van deze specifieke opleiding gaat alle aandacht naar de kruiden. Er zijn niet zoveel kruiden die tot de bomen behoren, vandaar dat ze in het herbarium weinig voorkomen. Zoek naar diversiteit zodat uw herbarium een brede waaier van kruiden weergeeft. Wij geven hier een lijst van kruiden om u een idee te geven. Bij ieder plant duiden we het deel of delen aan dat als kruid wordt gebruikt.

inhoudstafel 5% punten

Bomen

- Berken-blad
- Eik-bast
- Linde-bloesem
- Vlier-bloesem
- Vuilboom-schors
- Grove den-knoppen
- Maretak-twijgen met blad
- Okkernoot-blad
- Wilgen-schors

Bekende kruiden

- Aardbei-blad
- Agrimonie-kruid
- Akkerhoningklaver-kruid
- Alsem-kruid
- Anijs-zaad
- Artisjok-blad
- Bonenkruid-bloem met kruid
- Bosbes-bes
- Braam-blad
- Brandnetel-kruid
- Citroenmelisse-blad
- Dille-zaad
- Driekleurig viooltje-bloem met kruid
- Duizendblad-bloem met kruid
- Duizendguldenkruid-kruid
- Engelwortel-wortel
- Gezegende distel-kruid
- Goudsbloem-bloem
- Grote klis-blad
- Guldenroede-kruid
- Heemst-bloem met blad
- Heermoes-kruid
- Herdertaske-kruid
- Hondsdraf-kruid
- Hondstroos-vrucht (rozenbottel)
- Jeneverbes-bes
- Kanille-bloem
- Lievenvrouwbedstro-kruid
- Longkruid-kruid
- Mariadistel-zaad (met vruchtblad)
- Marjolein-bloem met kruid
- Mannetjes-ereprijs-bloeiende toppen met blad
- Meidoorn-blad met bloem
- Moeraspirea-bloem met kruid
- Ogentroost-kruid met bloem

- Paardenbloem-wortel met kruid en bloem
- Pepermunt-blad
- Rozemarijn-blad
- Salie-blad
- Sint Janskruid-bloem met kruid
- Struikheide- bloem (bloeiende toppen)
- Tijm-bloem met kruid
- Toorts-bloem zonder de kelk
- Tormentil-wortelstok
- Valeriaan-wortel
- Venkel-zaad
- Vrouwenmantel-kruid
- Weegbree-kruid
- Witte dovenetel-bloem

Beoordeling

Het herbarium wordt als afzonderlijk vak beoordeeld door de docent die de lessen plantkunde geeft. Het resultaat wordt op het rapport vermeld. Het herbarium wordt niet enkel op presentatie beoordeeld, maar vooral op basis van de botanische kennis die het herbarium uitstraalt, de diversiteit van de plantenfamilies en het correct vermelden van de gegevens.

www.wildebloemen.info

flora van nederland